

3'2015 [58]

ISSN 2309-1533

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

INNOVATIVE ECONOMY

Засновники журналу:
Подільський державний
аграрно-технічний університет
ПВНЗ «Хмельницький економічний
університет»
ІІІ «Інститут економіки, технологій
і підприємництва»,
Тернопільська державна
сільськогосподарська дослідна
станція Інституту кормів та
сільського господарства Поділля
НААН

Головний редактор:
Стельмашук А.М.,
д.е.н., професор

Заступник головного редактора:
Волошук К.Б.,
д.е.н., професор

Відповідальний секретар:
Печенюк А.В., к.е.н., доцент

Редакційна рада:
Іванишин В.В., д.е.н., проф.
Кулик С.М.
Смоленюк Р.П., к.е.н., доцент
Стельмашук А.М., д.е.н., проф

Редакційна колегія:
Варченко О.М., д.е.н., проф.
Губені Ю.Е., д.е.н., проф.
Дем'яненко М.Я., д.е.н., проф., акад. НААН
Зінчук Т.О., д.е.н., проф.
Іванишин В.В., д.е.н., проф.
Лотоцький І.І., д.е.н., проф.
Лучик С.Д., д.е.н., проф.
Мазур Н.А., д.е.н.
Малік М.Й., д.е.н., проф., акад. НААН
Місюк М.В., д.е.н.
Пуцентейло П.Р., д.е.н.
Рудик В.К., д.е.н., доцент
Саблук П.Т., д.е.н., проф., акад. НААН
Ульянченко О.В., д.е.н., проф., чл.-кор.
НААН
Чикуркова А.Д., д.е.н., проф.

Зарубіжні вчені
Павлов К.В., д.е.н., проф. (Росія)
Пармакли Д.М., д.е.н., проф. (Молдова)
Усенко Л.М., д.е.н., проф. (Росія)
Шмарловська Г.О., д.е.н., проф. (Білорусь)
Горнович Мірослав, хаб. д.е.н., проф.
(Польща)
Маркс-Бельська Рената, хаб. д.е.н.,
(Польща)

Наукові редактори:
Загнітко Л.А., к.е.н., доцент
Корженівська Н.Л., к.е.н., доцент
Пастух Ю.А., к.е.н., доцент
Петрушенко О.О., к.ф.іл.н.
Сава А.П., к.е.н., с.н.с.
Сидорук Б.О., к.е.н., с.н.с.
Яшук Т.С., к.с.-г.н., с.н.с.

ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА

НАУКОВО-ВИРОБНИЧИЙ ЖУРНАЛ

3' 2015 (58)

Зміст

I. Економіка та інноваційний розвиток національного господарства

Баланюк І.Ф., Ткач О.В., Шеленко Д.І., Баланюк С.І. ЗЕМЕЛЬНО-ОРЕНДНІ ВІДНОСИНИ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ.....	5
Буряк Р.І. ВПЛИВ КАТЕГОРІЇ «ЯКІСТЬ» НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА.....	9
Лункіна Т.І. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	17
Митяй О.В. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ХАРЧОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК АСПЕКТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК УКРАЇНИ	21
Тягунова З.О., Бондаренко В.М. КРАУДФАНДИНГ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ПРАКТИКА.....	25
Чирак І.М. ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ НЕКОНВЕНЦІОНАЛЬНОЇ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ.....	33
Варламова М.Л. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ АПК УКРАЇНИ.....	37
Воронкова І.Ю. ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У КЛАСТЕРНІЙ ВЗАЄМОДІЇ ВИДАВНИЧО-ПОЛІГРАФІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ.....	42

II. Економіка та конкурентоспроможність підприємств

Сатир Л.М. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ..	48
Осовська Г.В., Феценко А.О. УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ СКЛАДОВОЮ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ІННОВАЦІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	54
Бечко П.К., Голобородько Я.О. ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА.....	61
Собко О.М., Куц Л.Л. КАПІТАЛ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ЧИННИК ЯКОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	71
Кінаш І.А. ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	81
Семенова В.Г. УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЄЮ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	86
Литвинов А.І. КОНЦЕПЦІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ФІНАНСОВО - ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	93
Полозова Т.В. МОДЕЛЬ ПРОСТОРОВОЇ ТА ЧАСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ ПРОСТОРІ.....	99
Коцюрба О.Ю. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЖКГ.....	108
Копняк К.В., Костунець Т.А. ПЛАНУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА.....	117

III. Економічна політика регіонального розвитку і місцевого самоврядування

Даниленко А.С., Паска І.М. СУЧАСНІ ТЕОРЕТИКО-КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПОНЯТТЯ «СІЛЬСЬКИЙ РЕГІОН».....	122
Пархомець М.К., Соловей І.С. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА ПОКАЗНИКИ ОЦІНКИ РІВНЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗІ ЗЕРНОВОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ.....	128
Kotko N.M. FACTORS FOR REALIZATION OF POTENTIAL OF PROGRAM PERFORMANCE BASED IMPACT ON DEVELOPMENT OF RURAL AREAS IN CONTEXT OF DECENTRALIZATION AND REFORMATION OF LOCAL GOVERNANCE.....	134
Хірівський Р.П. ОЦІНКА СТАНУ ВЕЛИКОТОВАРНОГО ВИРОБНИЦТВА У СЕКТОРІ АПК ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	139

Редактор:
Довгань О.М.

Рекомендовано до друку рішенням
редакційної колегії,
протокол № 3 від 20.08.2015 р.

Виходить щомісячно

Реєстраційне посвідчення
Серія КВ № 11715-586Р
від 08.08.2006 р.

Перереєстровано:
Реєстраційне посвідчення
Серія КВ № 19945-9745ІІР
від 28.05.2013 р.

Затверджено:
Постановою Президії ВАК України
від 14 червня 2007 р.
№1-05/6 як наукове фахове видання
України (економічні науки)

Постановою Президії ВАК України
від 10 березня 2010 р. № 1-05/2 як
наукове фахове видання України
(економічні науки)

Наказ Міністерства освіти і науки
України від 13.07.2015 № 747 як
наукове фахове видання України
(економічні науки)

ISSN 2309-1533
ISSN 2310-4864 (ел. вар.)

Журнал «Інноваційна економіка»
в наукометричних базах:

РИНЦ –
http://elibrary.ru/title_about.asp?id=50859
INDEX COPERNICUS –
http://journals.indexcopernicus.com/+_p12420,3.html

Підписано до друку
25.08.2015 р.

Формат 70x108/16
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк арк. 26,2

Тираж 300 прим.

Віддруковано з готових
діапозитивів в СМП «ТАЙП»
вул. Чернівецька, 44 б,
м. Тернопіль, 46000

Автори статей несуть відповідальність за
достовірність наведеної інформації (точність
наведених у статті даних, цитат, статистичних
матеріалів тощо) та за порушення прав
інтелектуальної власності інших осіб.

Висловлені авторами думки можуть не
співпадати з точкою зору редакції.

Передрук дозволяється лише зі згоди
автора.

Горогоцька Н.І. ОЦІНКА ЗДІЙСНЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	144
IV. Економіка природокористування та екологізація навколишнього середовища	
Давиденко В.М., Ходаківська О.В. ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЗЕМЕЛЬНИХ УГІДЬ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ КОНЦЕНТРАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ.....	150
Ярова Б.М. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ГРОШОВОЇ ОЦІНКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ УГІДЬ ПРИ ОЦІНЦІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	157
Гіренко Ю.О. ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ХМЕЛЯРСТВА В УКРАЇНІ.....	160
V. Демографія, зайнятість населення і соціально – економічна політика	
Семикіна М.В., Петіна О.М., Гончарова Н.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАЙНЯТОСТІ І ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ МОЛОДІ НА РИНКУ ПРАЦІ.....	165
Дем'яненко Т.І. ФОРМУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ.....	172
Колесніков А.П. ТЕНДЕНЦІЇ ДЕМОГРАФІЧНОЇ КРИЗИ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ.....	176
VI. Маркетинг і ринкові відносини	
Свиноус І.В., Ібатуллін М.І. РОЗВИТОК КООПЕРАТИВНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ І ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ ОСОБИСТИМИ СЕЛЯНСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ.....	180
Студінська Г.Я. СИСТЕМНІСТЬ РОЗВИТКУ ТА ПРОСУВАННЯ БРЕНДА ЯК УМОВА ЙОГО ЕФЕКТИВНОСТІ.....	185
Касян С.Я., Гільорме Т.В. МЕТОДИКА ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТУВАННЯ У СУЧАСНІ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	192
Мороз С.Г. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ СУЩНОСТИ ПОНЯТИЯ «КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ».....	197
VII. Фінансово-кредитна і грошова політика	
Кнейслер О.В., Шула Л.З. МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ У СИСТЕМІ СТРАХОВОГО ЗАХИСТУ: СУТНІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ.....	202
Белова І.В. ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ФІСКАЛЬНИХ ТА МОНЕТАРНИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ НА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМНОГО ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ.....	208
Діденко О.М. ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ІНТЕНСИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНІ.....	216
Лобачева І.Ф. ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	223
VIII. Статистика, облік, аналіз та аудит	
Пуцентейло П.Р. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	228
Перевозова І.В. СИСТЕМНА ПАРАДИГМА КОНТРОЛІНГУ В КОНТУРАХ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	234
Довбуш Н.Є. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	242
IX. Інформаційні технології та економічна безпека	
Кирилюк Є.М., Процаликіна А.М. ОСОБЛИВОСТІ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА РИНКАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ І ПОСЛУГ.....	248
Завгородня О.С. ПІДВИЩЕННЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ КОРИСТУВАЧІВ У ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ.....	252
Видатні постаті	
Шульський М.Г. АНДРЕЙ ШЕПИЦЬКИЙ: ВІХИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ.....	257
РЕФЕРАТИ.....	265
АВТОРИ НОМЕРА.....	316

18. Buchkevych, M.M. (2011), "Experience of health insurance in foreign countries", *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, iss. 21.10, pp. 178-184.
19. Avksentev, V.I. (2006), "Social health insurance in the social protection system", Thesis abstract of Cand. Sc. (Econ.), 08.00.05, Moscow, Russia, 26 p.
20. Shutiak, E.N. (2005), "Financial support for the social protection of the population in the Russian Federation", Thesis abstract of Dr.Sc. (Econ.), 08.00.10, Moscow, Russia, 36 p.
21. Efimov, O.N. (2014), *Sotsialnoe strakhovanie v Rosii* [Social insurance in Russia], tutorial, Ufa, Russia, 175 p.
22. Roik, V.D. (2013), *Ekonomika, finansy i pravo sotsialnoho strakhovannia: instituty i strakhovye mekhanizmy* [Economy, finance and law social security institutions and insurance arrangements], tutorial, Alpina Publisher, Moscow, Russia, 257 p.
23. Vnukova, N.M. and Kuzmynchuk, N.V. (2009), *Sotsialne strakhuvannia: kredytno-modulnyi kurs* [Social insurance: credit modular course], tutorial, Tsentri uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 412 p.
24. Bodnarchuk, M.I. (2014), "On the issue of social security signs", *Mytna sprava*, no. 1(19), Part 2, Vol. 2, pp. 298-302.
25. Bazylevych, V.D. (2008), *Strakhuvannia* [Insurance], textbook, Znannia, Kyiv, Ukraine, 1019 p.
26. Andriushchenko, H.I. (2012), "Modernization of the social security in Russian Federation", Thesis abstract of Dr.Sc. (Econ.), 08.00.10, Moscow, Russia, 55 p.
27. Hamankova, O.O. (2009), *Rynok strakhovykh posluh Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka* [Market of insurance service in Ukraine: theory, methodology, practice], KNEU, Kyiv, Ukraine, 283 p.

УДК 336.5:330.3

Бєлова І.В.,
к.е.н., доцент, професор кафедри банківської справи
ДВНЗ "Українська академія банківської
справи Національного банку України"

ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ФІСКАЛЬНИХ ТА МОНЕТАРНИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ НА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМНОГО ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ

Bielova I.V.,
cand.sc.(econ.), assoc. prof., professor of the department of banking
SHEI "Ukrainian Academy of Banking
of the National Bank of Ukraine"

ASSESSING THE IMPACT OF FISCAL AND MONETARY MEASURES OF STATE AUTHORITIES TO OVERCOME THE EFFECTS OF SYSTEMIC FINANCIAL RISK

Постановка проблеми. Світова фінансова криза, яка розпочалася 2007 р., перетворилася на загальносвітову тенденцію з обмеження кредитування, що призвело до міжнародного сповільнення економічного зростання у 2009 р., до скорочення приватного споживання та інвестицій через негативні економічні очікування. В окресленій ситуації реакція державних органів полягала у вирішенні проблем банківського сектору та відновленні потоку кредитних ресурсів до економіки. Для цього з боку держави застосовувалася низка заходів фіскальної та монетарної політик для підтримання попиту та передбачення поширення негативних шоків на ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику впливу заходів державних органів для боротьби з наслідками реалізації кризових явищ вивчали такі науковці, як А. Арреаза [1], Е. Балдаккі [2], Л. Крістіано [3], Д. Капп і М. Вега [4], Л. Левін та Ф. Валенсія [5], С. Щич та Б.Кім [7], А. Сміт [8], група фахівців Банку Міжнародних Розрахунків (БМР) [6] та ін.

Досвід країн світу показує застосування як одночасно фіскальної та монетарної політик з боку держави для подолання системної кризи, так і переважання однієї з політик у розпорядженні державних регуляторів. Так, наприклад, науковці Крістіано Л. та ін. [3] доводять, що перспективи пом'якшення монетарного регулювання вичерпалися внаслідок неможливості подальшого зниження відсоткових ставок та ослаблених трансмісійних каналів монетарної політики, а тому фіскальна політика стала принциповим заходом для стимулювання економічного відновлення. Проте, так чи інакше, в країнах реалізовувалися інструменти обох політик у різних варіаціях.

Е. Балдаккі та ін. [2] досліджували вплив заходів фіскальної політики на системні банківські кризи, довели, що своєчасні контрциклічні фіскальні заходи сприяють скороченню тривалості кризових

явищ через стимулювання сукупного попиту. При цьому, фіскальне розширення, яке стосується переважно заходів з державних видатків, є більш ефективним у скороченні тривалості кризи, ніж того, яке ґрунтується на публічних інвестиціях або скороченні ставок на податки з доходів. Щодо впливу на тривалість системної фінансової кризи, то науковці доводять, що експансійна фіскальна політика дозволяє зменшити протікання кризових явищ на період близько до 1 року.

Слід зазначити, що у своїй роботі Е. Балдаккі та ін. [2] для характеристики експансійної фіскальної політики побудували індикатор в якості фіктивної змінної, який приймає значення 1, якщо баланс бюджету погіршується більше ніж на 1,5 % від ВВП в перші три роки від початку кризи, та дорівнює 0 в протилежній ситуації. Окрім зазначеного індикатора фіскальної політики держави, до основних факторних змінних дослідники включили наступні: кредитне зростання, кількість закритих банків, гарантії по депозитах, інтервенції держави та ін. Основним результируючим показником тут виступає темп зростання ВВП для всіх побудованих науковцями регресійних моделей.

Л. Левін та Ф. Валенсія [5] дійшли висновку, що застосовані фіскальні заходи дозволили зменшити реальний вплив поточної кризи, але підвищили поріг державного боргу. Науковці довели, що прямі фіскальні витрати для підтримки фінансового сектору були меншими в період недавньої світової фінансової кризи (5 % від ВВП порівняно з 10 % для минулих криз) як наслідок оперативного реагування регуляторних органів і значної непрямой підтримки за рахунок експансійної фіскальної та монетарної політик, поширеного використання гарантій за зобов'язаннями і прямого продажу активів. Автори [5] вважають, що регуляторні інтервенції у банківський сектор є значними, якщо щонайменше три з наступних заходів були застосовані у країні:

- розширена підтримка ліквідності (5 % депозитів та інших зобов'язань нерезидентів);
- витрати на реструктуризацію банків (як мінімум 3 % від ВВП);
- поширені випадки націоналізації банків;
- суттєве зростання гарантій щодо банківських операцій;
- значні продажі активів (як мінімум 5 % від ВВП);
- замороження депозитів та банківські канікули.

Відзначимо, що в ролі основного показника початку та завершення системної банківської кризи у [5] використовують коефіцієнт зростання ВВП.

С. Щич та Б. Кім [7] звернули увагу на проблему витрат, які виникли через системні фінансові кризи, та на політики, які були застосовані для подолання наслідків кризових явищ. З-поміж інших питань у своєму дослідженні основна увага науковців зосереджувалася на питанні ролі заходів зі страхування депозитів та оцінювання «розривів фондування». В той же час, було відзначено, що система гарантування депозитів не спрямована на безпосередню боротьбу з системними кризовими явищами. Тому витрати на подолання системних криз не повинні перекладатися лише на систему страхування депозитів у країні, що передбачає залучення інших інструментів у розпорядженні держави (рис. 1).

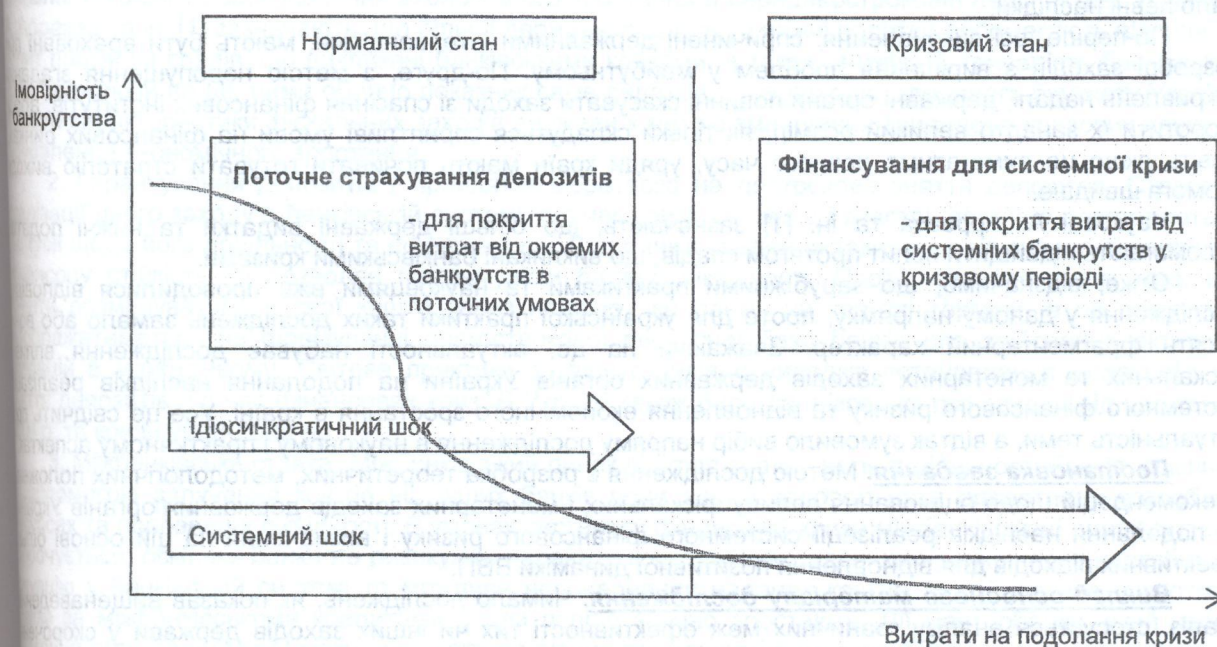

Рис. 1. Масштаби заходів для поглинання фінансових шоків

Джерело: [7]

С. Щич та Б. Кім також відзначають, що для нівелювання розриву фондування для подолання наслідків системної фінансової кризи можливим є застосування податків або зборів у різних формах. У цьому аспекті вони виділяють два окремі підходи:

- зростання доходів (за рахунок різних податків та зборів) з метою фінансування резолюції системного ризику;

- зростання доходів через збори, розроблені спеціально для зменшення системного фінансового ризику, в т.ч. для фінансування резолюції системного ризику.

Д. Капп і М. Вега [4] аналізували міжнародні втрати ВВП відповідно до фінансових криз в залежності від частоти кризових явищ та їх наслідків. На основі використання підходу до розподілу втрат (LDA – Loss Distribution Approach) науковці отримали результати, які показують, що втрати від фінансових криз є різномірними і що валютні кризи ведуть до менших втрат порівняно з борговими та банківськими кризами. Вчені відзначають, що масштабні світові фінансові кризи, які мають 1% ймовірності виникнення протягом кожних 5 років, призводять до втрат на рівні від 2,95 % до 4,54 % від світового обсягу ВВП. Крім того, дослідники вивчають банківські, валютні та боргові кризи протягом 1970-2010 рр. і розглядають початок фінансової кризи як рік розгортання будь-якої з трьох указаних криз.

А. Сміт [8] відзначає поступовий перехід від вимірювання переважно фіскальних витрат до визначення втрат по закінченню кризових явищ («output loss»), а також доводить, що тривалі банківські кризи призводили до загального падіння рівня світового ВВП на 6,5 %.

Дослідження фахівців Банку міжнародних розрахунків (БМР) [6] присвячено державним заходам для боротьби з світовою кризою 2008 р., серед яких найбільше поширення набули:

- вливання капіталу для підтримки капітальної бази банків;
- явні гарантії зобов'язань банків для забезпечення стабільності їх ресурсної бази;
- продаж поганих активів для зменшення ризиків можливих втрат банків (або надання гарантій).

Проаналізувавши премії кредитних дефолтних свопів (CDS – credit default swap) для великих міжнародних банків, фахівці БМР дійшли таких висновків:

- державні інтервенції були ефективними для зменшення ризику дефолту банків принаймні в короткостроковому періоді. В середньому, повідомлення про надання значних обсягів підтримки інститутам супроводжувалося зниженням премій CDS, зокрема при оголошенні намірів здійснення впливань до капіталу;

- подальше зниження обсягів премій CDS відбулося після фактичного впровадження заходів зі сторони державних органів;

- зниження ризику дефолту знаходиться у залежності від обсягу впливань до капіталу;

- спостерігаються позитивні ефекти поширення між країнами: спреди CDS окремих країн засвідчили «раннє скорочення» після оголошення в інших.

Застосовані заходи з порятунку були ефективними для стабілізації фінансової системи, проте мали високу ціну, що прийняло вигляд певних викривлень та неефективності в процесі реалізації, мало певні наслідки.

По-перше, всі викривлення, спричинені державними інтервенціями, мають бути враховані при розробці заходів з вирішення проблем у майбутньому. По-друге, з метою недопущення згаданих викривлень надалі, державні органи повинні скасувати заходи зі спасіння фінансових інститутів, або ж скоротити їх занадто великий розмір, як тільки складуться сприятливі умови на фінансових ринках. Навіть якщо це вимагатиме певного часу, уряди країн мають починати готувати стратегію виходу якомога швидше.

Науковці А. Арреаса та ін. [1] зазначають, що більші державні видатки та нижчі податки допомагають підвищити попит протягом спадів, що викликані банківськими кризами.

Отже, відзначимо, що зарубіжними практиками та науковцями вже проводилися відповідні дослідження у даному напрямку, проте для української практики таких досліджень замало або вони носять фрагментарний характер. Зважаючи на це, актуальності набуває дослідження впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів України на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику та відновлення економічного зростання в країні. Усе це свідчить про актуальність теми, а відтак зумовило вибір напряму дослідження в науковому і практичному аспектах.

Постановка завдання. Метою дослідження є розробка теоретичних, методологічних положень і рекомендацій щодо оцінювання впливу фіскальних і монетарних заходів державних органів України на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику і визначення на цій основі більш ефективних підходів для відновлення позитивної динаміки ВВП.

Виклад основного матеріалу дослідження. Чимало досліджень, як показав вищенаведений аналіз, стосується аналізу граничних меж ефективності тих чи інших заходів держави у скороченні тривалості кризи в країні та забезпеченні її післякризового відновлення економічного зростання. Науковці в ролі основного фактору, який характеризує початок або завершення системної кризи у фінансовій системі країни, використовують зміну темпів зростання ВВП. Унаслідок цього можна стверджувати, що ефективність реалізованих державою заходів фіскальної або монетарної політики

Для боротьби з системною фінансовою кризою буде демонструватися позитивними змінами у темпах зростання ВВП країни.

Використовувані дослідниками моделі дозволяють вивчити вплив окремих політик держави на тривалість кризи та післякризове зростання, проте досить рідко зустрічаються підходи до врахування державних політик та визначення їх впливу на подолання кризових явищ.

Для проведення відповідних досліджень стосовно України, де фінансова криза розпочалася значно порівняно з світовими подіями та мала дещо інший характер, перш за все, необхідно визначити ключові фактори, які б характеризували заходи монетарної та фінансової політики з врахуванням особливостей вітчизняної практики. По-друге, слід визначити вид моделі, яка в нашому випадку буде представлена лінійною регресією. В загальному вигляді рівняння регресії з обраними факторами матиме наступний вигляд (формула 1):

$$GDP_{Growth}(t) = \alpha + \beta_1 \cdot Bexp_t + \beta_2 \cdot DepGuar_t + \beta_3 \cdot IntRate_t + \beta_4 \cdot N.BankClsd_t + \beta_5 \cdot CurLRestr_t + \beta_6 \cdot CredBoom_t + \beta_7 \cdot LiqSupp_t + \beta_8 \cdot CurInt_t + \varepsilon \quad (1)$$

де GDP_{Growth} – темп зростання ВВП;

$Bexp$ – видатки зведеного бюджету (budget expenses);

$DepGuar$ – гарантування депозитів (deposit guarantee);

$IntRate$ – міжбанківська ставка (interbank rate);

$N.BankClsd$ – кількість банків, у яких відкликано банківську ліцензію протягом періоду (number of banks closed);

$CurRestr$ – заборона видачі валютних кредитів (currency restrictions);

$CredBoom$ – кредитний бум в країні (credit boom);

$LiqSupp$ – підтримка центральним банком ліквідності банків (liquidity support);

$CurInt$ – валютні інтервенції (currency interventions);

t – час дослідження;

α – вільний член регресії;

$\beta_1 \dots \beta_8$ – коефіцієнти факторних змінних від 1 до 8;

ε – помилка регресії.

Перш ніж переходити до побудови моделі, надамо пояснення щодо вибору факторних змінних у складі, які характеризують політику державних органів щодо фінансового та монетарного регулювання.

1. Видатки зведеного бюджету. В західній літературі дослідники [2], ґрунтуючись на кейнсіанському підході, використовують поняття «фінансового розширення», яке супроводжується зменшенням кількості податків та їх ставок і зростанням громадських видатків для скорочення тривалості кризи та забезпечення економічного зростання в середньостроковій перспективі. Науковці А. Арреаса та ін. [1] зазначають, що більші державні видатки та нижчі податки допомагають підвищити попит протягом спадів, що викликані банківськими кризами, а також знижують тривалість банківських криз. Зважаючи на це, нами обрано показник саме видатків, а не доходів, зведеного бюджету України в якості характеристики фінансових заходів держави з метою зменшення тривалості кризових явищ та відновлення економічного зростання.

2. Гарантування депозитів / прийняття мораторію на дострокове зняття депозитів. Стосовно реалізації цього заходу в банківській системі, під час кризових явищ і взагалі, постійно розгортаються дискусії щодо його доцільності та ефективності. Для банків введення таких заходів значно підвищує їх фінансову стійкість та дозволяє підтримувати баланс ліквідності. Проте, виникає ризик того, що клієнти розміщуватимуть свої кошти через недовіру до банків на короткі терміни, а це негативно відобразиться на формуванні довгострокової ресурсної бази банків для здійснення активних операцій в майбутньому. Світова практика засвідчує чимало випадків встановлення мораторію на зняття депозитів під час фінансових криз. В Україні також було реалізовано такі заходи під час кризи 2004 р. та кризи 2008-2009 рр.

3. Міжбанківська ставка. Міжбанківський ринок відіграє значну роль в діяльності банків, оскільки за допомогою залучення коштів від інших банків вони здатні задовольнити оперативну потребу в ресурсах та поповненні ліквідності. В умовах системної фінансової кризи міжбанківський ринок суттєво скорочується, оскільки банки не ризикують надавати кошти іншим учасникам ринку через нестабільну ситуацію у банківській системі та можливе неповернення наданих коштів. У той же час, відсоткові ставки за міжбанківськими кредитами в цей період значно зростають. Дії центробанку, який через зниження облікової ставки може впливати на рівень доступності банків до більш дешевих ресурсів на міжбанківському ринку та може слугувати засобом поповнення короткострокових розривів ліквідності банків, виступають одним з інструментів боротьби з поширенням системного фінансового ризику.

4. Кількість банків, у яких відкликано банківську ліцензію протягом періоду. Вплив банків на економічний розвиток у країні може здійснюватися через їх банкрутство та зменшення кількості. Як правило, відкликання банківської ліцензії, введення тимчасової адміністрації або ж банкрутство банків

несуть за собою складні економічні наслідки, в тому числі для динаміки ВВП. А надто активна політика центробанку щодо відкликання ліцензій банків не створює передумов для швидкого відновлення економічного зростання та підвищення рівня довіри до банків з боку населення, проте такі заходи часто є вимушеними та входять до складу загальної політики боротьби державних органів з негативними наслідками реалізації системного фінансового ризику.

5. Заборона видачі валютних кредитів. Здійснення такого заходу в державі відбувається, як правило, в тому випадку, коли присутній суттєвий тиск на курс національної грошової одиниці та виникає ризик надмірного рівня доларизації економіки. Як відомо, за умов коливання валютного курсу досягти стабільних темпів економічного зростання в країні неможливо, тому держава й вдається до реалізації зазначеного заходу. В умовах значних коливань валютного курсу, девальвації національної грошової одиниці та в цілому нестабільної економічної ситуації встановлення зазначених заборон з боку держави допомагає нейтралізувати наслідки поширення системних ризиків.

6. Кредитний бум в країні. Дане явище виникає в країні тоді, коли темпи зростання обсягів кредитування банками за визначений період перевищують середнє значення в цілому за весь період. У період кредитного буму (найбільш характерний приклад для вітчизняної практики - 2006-2008 рр.) відбувся відтік фінансових ресурсів з реального сектору та розширення операцій на фінансових ринках. Хоча кредитний бум в країні при його значній тривалості створює передумови для виникнення в майбутньому системної фінансової кризи, на початкових етапах його перебігу він все ж таки позитивно впливає на динаміку економічного зростання. Системні кризові явища у фінансовому секторі часто супроводжуються кредитним бумом, при досягненні піку якого ціни на активи в економіці падають, що спричиняє лопання цінових «бульбашок».

7. Підтримка центробанком ліквідності банків. Це здійснювалося для підтримки платоспроможності проблемних банків, безперервності платежів, вчасного виконання зобов'язань перед вкладниками та недопущення поширення кризи по системі. Значні розриви в ліквідності українських банків виникали через надмірні обсяги відтоку депозитів клієнтів внаслідок зниження довіри. Так, для підтримки ліквідності банків НБУ у 2008 р. – на початку 2009 р. проводив наступні заходи: надання кредитів рефінансування; купівля в банків державних облігацій; пом'якшення вимог до банків щодо формування обов'язкових резервів. На рис. 2 відображено обсяги підтримки НБУ, що включає обсяг наданих коштів через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт) та шляхом проведення тендеру з підтримання ліквідності.

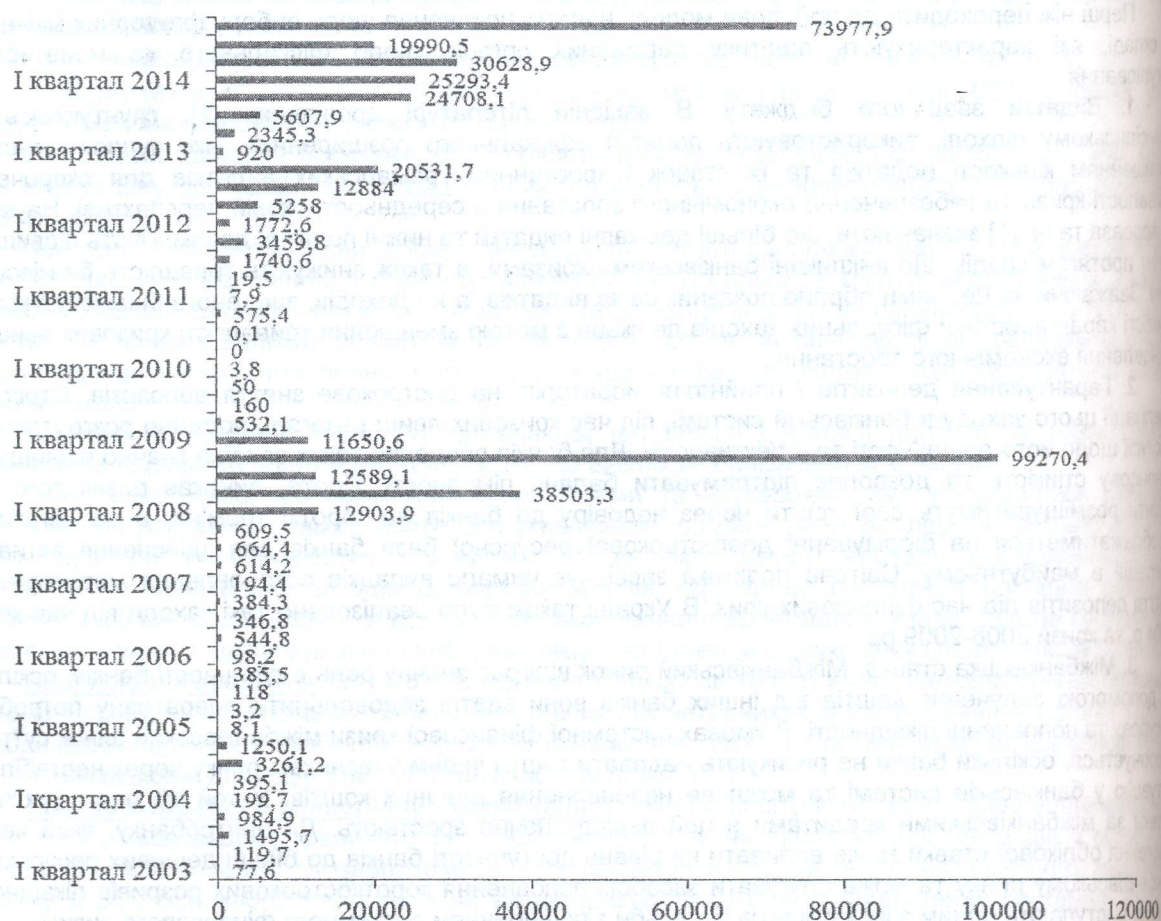

Рис. 2. Підтримка НБУ ліквідності банків 2003-2014 рр., млн.грн.

Джерело: авторська розробка на основі [10]

8. Валютні інтервенції. Найбільш прямим та оперативним інструментом підтримки валютного курсу в Україні в період системної кризи 2008-2009 рр. виступали інтервенції НБУ на валютному ринку. Основним джерелом валютних коштів у цьому випадку виступали золотовалютні резерви країни, обсяг яких суттєво скоротився внаслідок активної участі НБУ як продавця іноземної валюти. Так, на рис. 3 відображено сальдо операцій НБУ на валютному ринку України за період 2013-2014 рр.

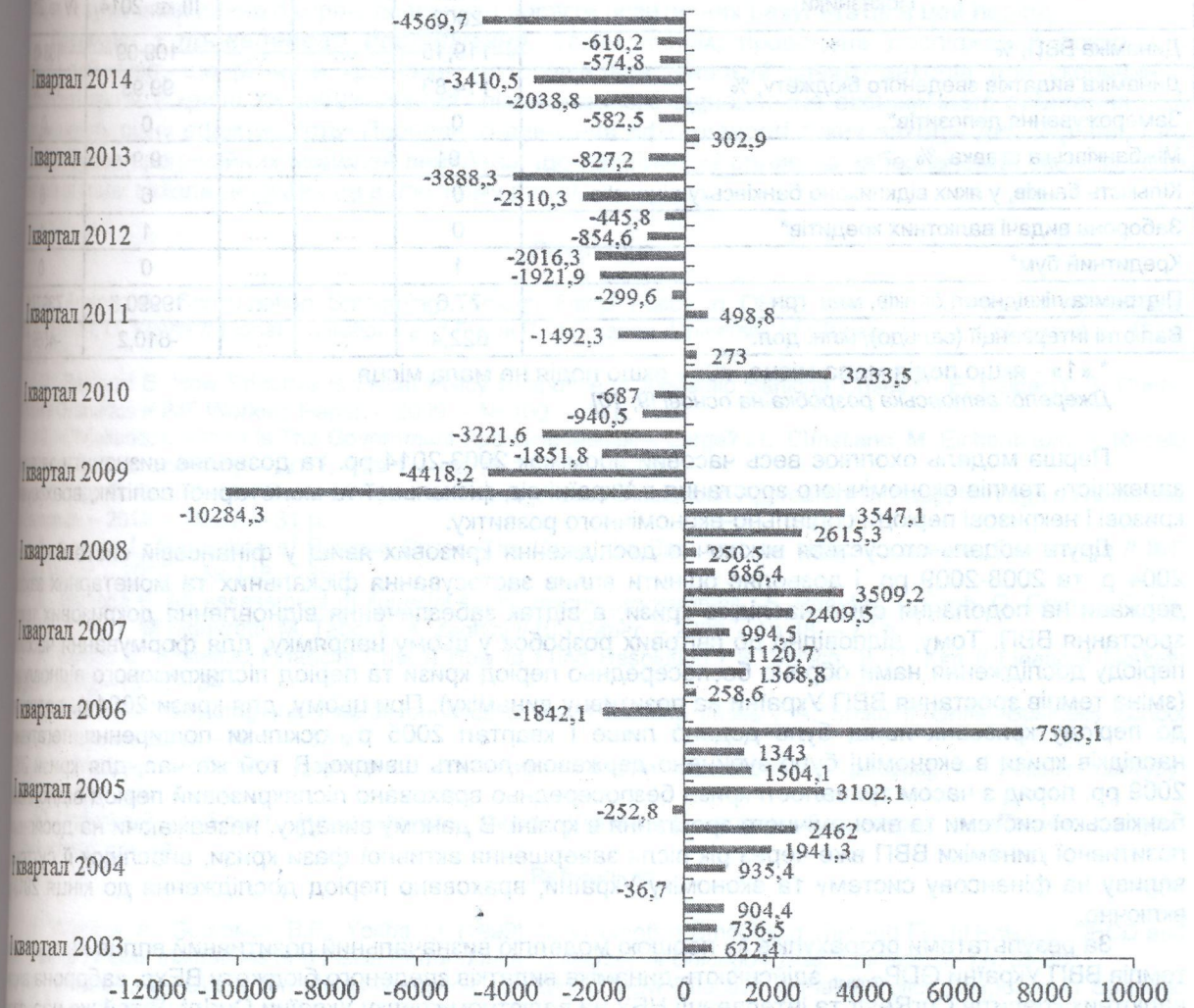

Рис. 3. Сальдо інтервенцій НБУ на валютному ринку України за період 2003-2014 рр., млн. дол. США

Джерело: авторська розробка на основі [10]

З початком кризових явищ в Україні та значних коливань валютного курсу в кінці 2008 р. НБУ почав активно підтримувати валютний курс гривні до долара шляхом активного продажу останнього на ринку у значних обсягах.

Унаслідок активної політики НБУ з продажу іноземної валюти значні її обсяги постійно надходили на валютний ринок. Слід відзначити, що найбільше сальдо валютних інтервенцій НБУ спостерігалось протягом ІV кварталу 2008 р. і склало мінус 10284,3 млн. дол. США.

Таким чином, зазначені вище фактори стали основою для характеристики монетарних та фіскальних заходів держави та були включені у ролі змінних для побудови економіко-математичної моделі.

Для проведення дослідження обраний період 2003-2014 рр. з розбивкою даних щоквартально. Побудову моделі для оцінки залежності темпів зростання ВВП України від показників фіскальної та монетарної політики було реалізовано за допомогою програмного забезпечення STATA. Масив даних для побудови моделі представлений у табл 1. Оскільки показники мають різну розмірність (зокрема, заморожування депозитів, міжбанківська ставка, кількість банків, де відкликано банківську ліцензію, та ін.), проведено їх нормалізацію за мінімаксимним методом та приведено до розмірності від 0 до 1.

Слід відзначити, що в межах даного дослідження нами побудовано дві моделі відповідно до різних часових меж.

Вихідні дані для побудови економетричної моделі оцінювання впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику

Показники	I кв. 2003	III кв. 2014	IV кв. 2014
Динаміка ВВП, %	119,15	109,09	108,43
Динаміка видатків зведеного бюджету, %	114,83	99,93	108,35
Заморожування депозитів*	0	0	0
Міжбанківська ставка, %	7,91	9,9	21
Кількість банків, у яких відкликано банківську ліцензію	0	6	6
Заборона видачі валютних кредитів*	0	1	1
Кредитний бум*	1	0	0
Підтримка ліквідності банків, млн. грн.	77,6	19990,5	73977,9
Валютні інтервенції (сальдо), млн. дол.	622,4	-610,2	-4569,7

* «1» - якщо подія мала місце, «0» - якщо подія не мала місця.

Джерело: авторська розробка на основі [9; 10]

Перша модель охоплює весь часовий проміжок 2003-2014 рр. та дозволяє визначити загальну залежність темпів економічного зростання в Україні від фіскальної та монетарної політик, враховуючи кризові і некризові періоди соціально-економічного розвитку.

Друга модель стосується виключно дослідження кризових явищ у фінансовій системі країни у 2004 р. та 2008-2009 рр. і дозволяє оцінити вплив застосування фіскальних та монетарних заходів держави на подолання саме наслідків кризи, а відтак забезпечення відновлення докризових темпів зростання ВВП. Тому, відповідно до світових розробок у цьому напрямку, для формування часового періоду дослідження нами обрано безпосередньо період кризи та період післякризового відновлення (зміна темпів зростання ВВП України на позитивну динаміку). При цьому, для кризи 2004 р. додатково до періоду кризових явищ було додано лише I квартал 2005 р., оскільки поширення негативних наслідків кризи в економіці було зупинено державою досить швидко. В той же час, для кризи 2008-2009 рр. поряд з часом тривалості кризи безпосередньо враховано післякризовий період відновлення банківської системи та економічного зростання в країні. В даному випадку, незважаючи на досягнення позитивної динаміки ВВП вже через рік після завершення активної фази кризи, внаслідок її суттєвого впливу на фінансову систему та економіку України, враховано період дослідження до кінця 2013 р. включно.

За результатами розрахунків за першою моделлю визначальний позитивний вплив на зростання темпів ВВП України GDP_{Growth} здійснюють динаміка видатків зведеного бюджету BE_{Exp} , заборона видачі валютних кредитів $CurRestr$ та інтервенції НБУ на валютному ринку України $CurInt$. В той же час, вплив показника міжбанківської ставки $IntRate$ на економічне зростання GDP_{Growth} є негативним.

Відзначимо, що перша модель є цілком адекватною, що підтверджує коефіцієнт детермінації R^2 на рівні 0,7402, а також значення критерію Фішера F при $\alpha = 0,05$ та t -тест при рівні довіри 95 %.

Щодо другої побудованої моделі відзначимо, що її результати відрізняються від результатів першої моделі: визначальний позитивний вплив на темпи зростання ВВП України та відповідно на динаміку банківської системи країни з кризового стану здійснюють інтервенції НБУ на валютному ринку України $CurInt$, заборона видачі валютних кредитів $CurRestr$ та підтримка ліквідності банків $LiqSup$. Протилежний вплив спостерігається з боку таких факторів, як міжбанківська ставка $IntRate$ та кількість банків, у яких відкликано банківську ліцензію $N.BankClsd$.

Як і перша модель, побудована друга модель є також адекватною, про що свідчить коефіцієнт детермінації R^2 на рівні 0,8493, а також значення критерію Фішера F при $\alpha = 0,05$ та t -тест при рівні довіри 95 %.

Порівнюючи обидві моделі, слід зауважити, що безпосередньо у період кризових явищ у банківській системі України на їх зупинення, а також на відновлення позитивної динаміки ВВП в країні більш ефективними є заходи монетарної політики держави порівняно з фіскальними, які засвідчили свій позитивний вплив лише для нормальних умов функціонування економіки.

За результатами другої моделі: найбільший вплив на забезпечення економічного зростання мали заходи держави на валютному ринку. Така ситуація пояснюється тим фактом, що економіка України суттєво залежить від стабільності курсу гривні, і саме на її забезпечення спрямовувалися зусилля держави, що реалізовувалися НБУ. Заборона кредитування банками в інвалюті та значні обсяги валютних інтервенцій допомогли певним чином втримати ситуацію в економіці. Однак, про доцільність їх застосування в період кризових явищ серед практиків та науковців виникають постійні дискусії. Якщо перший із згаданих заходів має більше прихильників та засвідчував нагальність

Таблиця 1
альних та
емного

IV кв. 2014
108,43
108,35
0
21
6
1
0
73977,9
-4569,7

и загальноу
рахуюючи
мі країни у
их заходів
вих темпів
я часового
дновлення
додатково
негативних
кризи 2008-
дновлення
осягнення
суттєвого
я 2013 р.

зростання
она видачі
ас, вплив
мінації R²
%.
зультатів
дно вихід
у України
LiqSupp.
кількість
дефіцієнт
при рівні
явищ у
1 в країні
свідчили
ростання
кономіка
увалися
а значні
нак, про
постійні
альність

зведення вже багато років тому, то проведення значного обсягу інтервенцій на валютному ринку України з боку НБУ в період кризи 2008-2009 рр. ставить питання про їх необхідність саме в таких великих обсягах. Це пояснюється тим, що більшість інтервенцій стосувалася саме продажу іноземної валюти на ринку, на що було витрачено більшу частину золотовалютних резервів країни. Однак, так чи інакше застосовані державними органами заходи щодо подолання негативних наслідків кризових явищ та їх зупинення певною мірою дозволили досягти позитивних результатів в цей період.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, проведене дослідження дозволило виявити той факт, що різними країнами застосовується широкий спектр заходів для скорочення тривалості кризи в країні та забезпечення післякризового відновлення економічного зростання, і ці заходи мають різну ефективність. Проведено вивчення ефективності таких заходів для України, і на основі побудови регресійних моделей виявлено, що найбільший вплив на забезпечення економічного зростання мали заходи держави на валютному ринку.

Література

1. Arreaza A. Consumption Smoothing Through Fiscal Policy in OECD and EU Countries / A. Arreaza, B.E. Sorensen, O. Yosha // *Fiscal Institutions and Fiscal Performance*. University of Chicago Press, Chicago, IL. – 1999. – pp. 59-80.
2. Baldacci E. How Effective is Fiscal Policy Response in Systemic Banking Crises? / E. Baldacci, S. Gupta, C. Mulas-Granados // *IMF Working Paper*. – 2009. – № 160. – 39 p.
3. Christiano, L. When Is The Government Spending Multiplier Large? / L. Christiano, M. Eichenbaum, S. Rebelo // *Journal of Political Economy*. – 2011. – № 1. – pp. 78-121.
4. Kapp D. Real Output Costs of Financial Crises: A Loss Distribution Approach / D. Kapp, M. Vega // *Cuadernos de Economia*. – 2012. – № 37. – 31 p.
5. Laeven L. Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly / L. Laeven, F. Valencia // *IMF Working Paper*. – 2010. – № 146. – 36 p.
6. Pametta F. An assessment of financial sector rescue programmes / F. Panetta, T. Faeh, G. Grande, C. Ho, M. King, A. Levy, F. M Signoretti, M. Taboga, A. Zaghini // *BIS Paper*. – 2009. – № 48. – 77 p.
7. Schich S. Systemic Financial Crises: How to Fund Resolution / S. Schich, B.-H. Kim // *Financial Markets Trends*. – 2010. – № 2. – 34 p.
8. Smith A. Measuring the macroeconomics costs of banking crises / A. Smith // *Griffin Business School Discussion Paper*. – 2012. – № 6. – 33 p.
9. Офіційний веб-сайт Державної статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua/>.
10. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

References

1. Arreaza, A., Sorensen, B.E., Yosha, O. (1999), "Consumption Smoothing Through Fiscal Policy in OECD and EU Countries", *Fiscal Institutions and Fiscal Performance*. University of Chicago Press, Chicago, IL, pp. 59-80.
2. Baldacci, E., Gupta, S., Mulas-Granados, C. (2009), "How Effective is Fiscal Policy Response in Systemic Banking Crises?", *IMF Working Paper*, no. 160, 39 p.
3. Christiano, L. Eichenbaum M., Rebelo S. (2011), "When Is The Government Spending Multiplier Large?", *Journal of Political Economy*, no. 1, pp. 78-121.
4. Kapp, D., Vega, M. (2012), "Real Output Costs of Financial Crises: A Loss Distribution Approach", *Cuadernos de Economia*, no. 37, 31 p.
5. Laeven, L., Valencia, F. (2010), "Resolution of Banking Crises: The Good, the Bad, and the Ugly", *IMF Working Paper*, no. 146, 36 p.
6. Pametta, F., Faeh, T., Grande, G., Ho, C., King, M., Levy, A., Signoretti, F. M, Taboga, M., Zaghini, A. (2009), "An assessment of financial sector rescue programmes", *BIS Paper*, no. 48, 77 p.
7. Schich, S. and Kim, B.H. (2010), "Systemic Financial Crises: How to Fund Resolution", *Financial Markets Trends*, no. 2, 34 p.
8. Smith, A. (2012), "Measuring the macroeconomics costs of banking crises", *Griffin Business School Discussion Paper*, no. 6, 33 p.
9. Official website. State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://ukrstat.gov.ua/>
10. Official website. National Bank of Ukraine, available at: <http://bank.gov.ua/>.

Ключевые слова: страхование, страховая защита, медицинское страхование, социальное страхование, социальная защита, страховая медицина, страховые риски, социальные риски.

Kneisler O., Shupa L. HEALTH INSURANCE IN THE SYSTEM OF INSURANCE PROTECTION: THE ESSENCE AND PROBLEMS OF IDENTIFICATION

Purpose. The purpose of the study is the development of theoretical and methodological approaches to the interpretation of the essence of health insurance and outlining the main criteria for its isolation in the system of insurance relations of society.

Methodology of research. The methodological basis of research are the conceptual provisions of the insurance theory, initial postulates of financial science, theoretical conclusions and applied achievements of national and foreign scholars on issues related to the development of medical insurance in the system of insurance protection of population. Methodology and methods of study are based on systematic and dialectical approaches to scientific knowledge of the reinsurance processes and general theoretical understanding of the formation and operation of health insurance as an important segment of insurance protection. To achieve this goal we used some general scientific and specific methods, particularly when substantiating the categorical-conceptual apparatus - methods of scientific abstraction and generalization, analysis and synthesis, induction and deduction, observation and comparison; to disclose the problems of the health insurance identification in the system of insurance relations we used the dialectical method of knowledge, methods: observation and comparison.

Finding. The main theoretical and pragmatic approaches to the interpretation of health insurance in the context of two concepts: social and commercial insurance are systemized. A critical analysis of these approaches is made, as well as their advantages and disadvantages are identified.

Some features are found which can help to separate the institutions of social protection of society. The belonging of health insurance in its compulsory form to the Social Insurance Institute is proved. The characteristics of health insurance as a part of social insurance are characterized.

A number of features that distinguish commercial health insurance from social insurance are identified. And also some common features in commercial and social insurance are found: economic nature, subject and object of health insurance. The conclusion is that only in the context of unification of two areas of insurance relations such as social and commercial, within a single economic category of insurance we can fully reveal the essence of health insurance.

Originality. Bringing together the theoretical and practical approaches to the interpretation of health insurance in each field of its functioning, we proposed our own vision of the studied definition: medical insurance is a set of social and economic relations that arise between the parties of formation, distribution and usage of trust funds, designed to protect the property interests of the individuals in obtaining the medical care in case of insurance cases, specified by insurance contract or by the current legislation and related to the risk of loss of life, health, disability due to illness or disease.

Practical value. The theoretical and pragmatic approach to the interpretation of the economic essence of health insurance makes it possible to take into account and reconcile the economic interests of all participants of insurance relations in the context of guaranteeing the effective health services and improving the quality of health care for the population, strengthening social priorities and achievements of contemporary social standards for sustainable and harmonious development of citizens, improving their livelihoods and well-being.

Key words: insurance, insurance protection, medical insurance, social insurance, social security, health insurance, insurance risks, social risks.

Бєлова І.В. ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ФІСКАЛЬНИХ ТА МОНЕТАРНИХ ЗАХОДІВ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ НА ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ РЕАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМНОГО ФІНАНСОВОГО РИЗИКУ

Мета. Розробка теоретичних, методологічних положень і рекомендацій щодо оцінювання впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів України на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику і визначення на цій основі більш ефективних підходів для відновлення позитивної динаміки ВВП.

Методика дослідження. В процесі дослідження використана система економіко-статистичних, економіко-математичних та інших методів і методичних підходів при побудові регресійних моделей та при розробці теоретичних, методологічних положень і рекомендацій щодо оцінювання впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів України на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику і визначення на цій основі більш ефективних підходів для відновлення позитивної динаміки ВВП.

Результати дослідження. Виявлено, що різними країнами застосовується широкий спектр заходів для скорочення тривалості кризи в країні та забезпечення післякризового відновлення економічного зростання. Встановлено, що застосовувані заходи мають різну ефективність. Проведено вивчення ефективності таких заходів для України, і на основі побудови регресійних моделей виявлено, що найбільший вплив на забезпечення економічного зростання мали заходи держави на валютному ринку. Розроблені теоретичні, методологічні положення і рекомендації щодо оцінювання впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів України на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику і визначення на цій основі більш ефективних підходів для відновлення позитивної динаміки ВВП.

Наукова новизна результатів дослідження. Обґрунтовано процес оцінювання впливу фіскальних та монетарних заходів державних органів на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику.

Практична значущість результатів дослідження. Отримані результати дослідження дають можливість виявити вплив фіскальних та монетарних заходів державних органів на подолання наслідків реалізації системного фінансового ризику.

Ключові слова: системний фінансовий ризик, фіскальна політика, валютні інтервенції центробанку, підтримка ліквідності.

Белова И.В. ОЦЕНКА ВОЗДЕЙСТВИЯ ФИСКАЛЬНЫХ И МОНЕТАРНЫХ МЕР ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОРГАНОВ НА ПРЕОДОЛЕНИЕ ПОСЛЕДСТВИЙ РЕАЛИЗАЦИИ СИСТЕМОГО ФИНАНСОВОГО РИСКА

Цель. Разработка теоретических, методологических положений и рекомендаций по оценке воздействия фискальных и монетарных мер государственных органов Украины на преодоление последствий реализации системного финансового риска и определение на этой основе более эффективных подходов для восстановления положительной динамики ВВП.

Методика исследования. В процессе исследования применена система экономико-статистических, экономико-математических и других методов и методических подходов при построении регрессионных моделей и при разработке теоретических, методологических положений и рекомендаций по оценке влияния фискальных и монетарных мероприятий государственных органов Украины на преодоление последствий реализации системного финансового риска и при определении на этой основе более эффективных подходов для восстановления положительной динамики ВВП.

Результаты исследования. Выявлено, что различными странами применяется широкий спектр мер для сокращения продолжительности кризиса в стране и обеспечения посткризисного восстановления экономического роста. Установлено, что применяемые меры имеют разную эффективность. Проведено изучение эффективности таких мероприятий для Украины, и на основе построения регрессионных моделей обнаружено, что наибольшее влияние на обеспечение экономического роста имели меры государства на валютном рынке. Разработаны теоретические, методологические положения и рекомендации по оценке влияния фискальных и монетарных мер государственных органов Украины на преодоление последствий реализации системного финансового риска и определению на этой основе более эффективных подходов для восстановления положительной динамики ВВП.

Научная новизна результатов исследования. Обоснован процесс оценки влияния фискальных и монетарных мер государственных органов на преодоление последствий реализации системного финансового риска.

Практическая значимость результатов исследования. Полученные результаты исследования дают возможность выявить влияние фискальных и монетарных мер государственных органов на преодоление последствий реализации системного финансового риска.

Ключевые слова: системный финансовый риск, фискальная политика, валютные интервенции центробанка, поддержка ликвидности.

Bielova I.V. ASSESSING THE IMPACT OF FISCAL AND MONETARY MEASURES OF STATE AUTHORITIES TO OVERCOME THE EFFECTS OF SYSTEMIC FINANCIAL RISK

Purpose. The development of theoretical, methodological principles and recommendations on the evaluation of the impact of fiscal and monetary measures Ukrainian state authorities to overcome the consequences of a systemic financial risk and determination on this basis more effective approaches to the recovery of positive dynamics of GDP.

Methodology of research. The system of economic-statistical, economic-mathematical and other methods and methodological approaches is used in this study for the construction regression models and the development of theoretical, methodological provisions and guidelines for assessing the impact of fiscal and monetary measures in Ukraine to overcome the effects of systemic financial risk and on this basis, a more effective approach to restore the positive dynamics of GDP.

Findings. The study revealed that different countries applied a broad range of measures to reduce the duration of the crisis in the country and ensure the post-crisis recovery of economic growth. It has been established that the applied measures have different efficiency. The analysis of the effectiveness of such measures in Ukraine was carried out, and on the basis of regression models was found that the greatest impact on economic growth had the state measures on the foreign exchange market. Theoretical, methodological principles and guidelines for assessing the impact of fiscal and monetary measures of state bodies of Ukraine were developed and they are directed at overcoming the consequences of a systemic financial risk and determination on this basis, more effective approaches to the restoration of positive dynamics of GDP.

Originality. The process of assessing the impact of fiscal and monetary measures of state authorities to overcome the consequences of the implementation of systemic financial risk was grounded.

Practical value. These research results make it possible to identify the impact of fiscal and monetary measures of state authorities to overcome the consequences of the implementation of systemic financial risk.

Key words: systemic financial risk, fiscal politics, Central Bank foreign exchange interventions, liquidity support.

Діденко О.М. ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ІНТЕНСИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КРАЇНІ

Мета дослідження полягає у розробці науково-методичного підходу до оцінювання інтенсивності регулювання діяльності банків у країні на основі використання сукупності індикаторів, які прямо або опосередковано характеризують рівень державного регулювання банківської діяльності.

Методика дослідження. У статті використано такі сучасні методи дослідження, як: аналіз, синтез, порівняння та метод логічного узагальнення (при дослідженні показників оцінювання системи регулювання банківської діяльності у країні), системно-структурний та метод групування (в процесі структуризації показників для їх включення до інтегрального індикатора інтенсивності регулювання банківської діяльності в країні).

Результати дослідження. У статті викладено підхід до оцінки інтенсивності регулювання банківської діяльності. Виявлено, що на сьогодні досвід практиків та науковців, які досліджували питання інтенсивності регулювання банківської діяльності в країні, демонструє застосування чималого переліку кількісних індикаторів, які, однак, не дають інтегральної характеристики даного процесу. На основі зарубіжного досвіду обґрунтовано